

NAKİT KAVRAMI BAĞLAMINDA NAKİT YÖNETİMİ VE NAKİT YÖNETİMİNDE NAKİT AKIŞ ANALİZİNİN YÖNETİM ARACI OLARAK KULLANILMASI

Yrd. Doç. Dr. Mikail EROL*

ÖZET

İşletme kaynakları içerisinde nakit önemli bir role sahiptir. İşletmelerin çalışmalarını sürdürebilmeleri nakit değerlerin kullanımına bağlıdır. Bir işletmede nakit yönetimi; bir işletmenin finansal yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için gerekli olan nakdin işletmeye giriş ve elde mevcut olan likit fonların alternatif yatırım alanlarında değerlendirilmesi işlemidir. Nakit akış analizi ise; bir işletmenin nakit durumunda meydana gelen değişimlerin gösterilmesi tekniğidir.

Biz çalışmamızda Nakit Yönetimi ve Nakit Yönetiminde Nakit Akış Analizinin Yönetim Aracı Olarak Kullanılmasını esas aldık. Çalışmamız iki bölüm halinde incelenmiştir. Birinci bölümde; nakit ve nakit yönetimi hakkında bilgiler verilmiş, ikinci bölümde ise; nakit akış analizinin nakit yönetiminde araç olarak kullanılması incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Nakit, Nakit Yönetimi, Nakit Yönetiminde Nakit Akış Analizi

ABSTRACT

Cash has very important role in firms resources. Businesses need cash in order to continue their activities. The meaning of cash management in a firm; cash management is to use firm's cash flow and existing liquidity funds in alternative investment opportunities in order to get benefit. Cash flow analysis is a technique that shows cash changes in the firm resources.

We basically examined cash management and using cash flow analysis in cash management as a management tool. This study is divided into two parts. In the first part; the information is given about cash and cash management and in the second part; using cash flow analysis as a management tool is analyzed.

Key Words : Cash, Cash Management, Cash Flow Analysis In Cash Management.

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

1. GİRİŞ

Bir işletmede kasa ve bankalar şeklinde tanımlanabilen aktif değerler nakit olarak düşünülür. Genel olarak işletmelerin herhangi bir andaki mali sorumluluklarını karşılayabilecek oranda bir nakde sahip olması gerekir. Bu nedenle, bir işletmenin nakit durumundaki açıklığı yada eksiliği bilmesi önem taşır. İşletmelerin Nakit yönetiminde rasyonelliği sağlaması Nakit Akış Analizinin değerlendirilmesine bağlıdır. Ayrıca işletmelerin finansal sorumluluklarını karşılaması yanında, büyümesi ve yatırım fırsatlarından yararlanabilmesi için nakit akış analizini yapması gerekir. Nakit akış analizi ise; işletmelerin nakit girişleri ile nakit çıkışlarını göstermek için kullanılmaktadır.

2. NAKİT VE NAKİT YÖNETİMİ HAKKINDA GENEL KAVRAMLAR

2.1. İşletmelerde Nakit Kavramı

Dar anlamda nakit; bir işletmede kasa ve bankalar şeklinde ifade edilen aktif varlıklar nakit olarak düşünülmektedir. Nakit, kağıt veya madeni para şeklinde olabilir. Geniş anlamda; henüz tahsil edilmemiş veya bankaya yatırılmamış çek bedelleri, posta, banka havaaleleri; Türk lirası karşılığı dövizler, damga pulları veya posta pulları, vadesi gelmiş kupon bedelleri nakit kavramı içine girmektedir.¹

Birkaç değişik tanım verirse; nakit, işletmedeki nakit ile vadesiz mevduatı kapsar.² Nakit, işletmelerin üretim ve satışa devam etmeleri için ihtiyaç duydukları stoklar gibidir.³

Nakit, genellikle şirketin toplam varlıklarının küçük bir parçası olup, para ve vadesiz mevduat anlamında kullanılmaktadır.⁴

Bilanço terimi olarak kasa ve bankalar şeklinde ifade edilen varlıklar geniş anlamda işletmenin nakit mevcudunu göstermektedir.⁵

2.2. İşletmelerde Nakit Yönetimi ve Amacı

Bir işletmede para yönetimi, en basit şekliyle, nakit girişlerini hızlandırmak, nakit çıkışlarını yavaşlatmak ve para mevcudunu en iyi şekilde değerlendirmek olarak tanımlanabilir.⁶

Nakit yönetimi, nakit giriş ve çıkışlarının finansal planlama ile dengeleyerek işletmenin nakit ihtiyacını zamana bağlı olarak belirlemektir.⁷

Nakit yönetiminin amacı, işletmenin finansal sorumluluklarında zor duruma düşmeden çalışmaların etkinliğini düşürmeden kârlılığı da hi iyi arttıracak biçimde elde bulundurulacak olan nakit tutarını ayarlamaktır.⁸

Nakit yönetiminin amacı, gelecekteki ihtiyaçları karşılayacak ve işletme kârlılığını olumlu yönde etkileyecek yeterli likiditenin korunmasıdır. Finans yöneticisi ne zaman yatırımları için yeterli fon bulundurmak ve ne zaman borçlanmaya başvurması gerektiğini planlamalıdır. Bununla birlikte bulundurulacak nakit miktarını belirleyen faktörler şu şekilde sıralanabilir.⁹

- İşletmenin nakit yönetimi politikası,
- Nakit paranın likidite durumu,
- İşletme yönetiminin likidite ve risk konusundaki tercihleri,
- İşletmenin borçlanma yeteneği,
- Karşılaştırmalı borç çizelgesi,
- Kısa ve uzun nakit akışı tahmini,

1 ÇETİNER, Ertuğrul: **Konaklama İşletmelerinde Yönetim Muhasebesi**, Tütibay Yayınları, Ankara, 1995, s.269.

2 **Türkiye Muhasebe Denetim Standartları**, TÜRMOB Yay., No:32, Ankara, 1997, s.40.

3 CEYLAN, Ali: **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2001, s.243.

4 AKGÜN, Ali İhsan: "Nakit Yönetiminde Nakit Akış Analizi", **Ekonomi Başak**, Yıl:22, Sayı: 98, İstanbul, 1998, s.92.

5 GÜVEMLİ, Oktay: **Mali Tablolar Tahlili**, Formül Matbaası, İstanbul, 1979, s.112.

6 AKGÜÇ, Öztin: **Finansal Yönetim**, Can Matbaası, İstanbul, 1985, s.238.

7 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.93.

8 BRIGHAM, F. and WESTON, J. Fred: **Managerial Finance**, Richard and Wiston Inc. New York, 1972, s.798.

9 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.93.

- Değişen şartlarda farklı nakit akışı olasılığıdır.

İşletmelerde nakit miktarının gerekenden fazla olması yada gerekenden az olması da çeşitli faktörlere bağlıdır. İşletmelerin nakit bulundurması aşağıdaki amaçlara bağlıdır.¹⁰

- Muamele için nakit bulundurma,
- İhtiyat için nakit bulundurma,
- Spekülasyon için nakit bulundurmadır.

İşletmelerde nakit yönetiminde etkinliği arttırıcı gerekli işlemler yerine getirilirken, firmanın etkinliğinde azalma yaratmaması istenir.¹¹

Nakit yönetiminde etkinliğin sağlanması; geleceğe dönük bir süre içinde, nakit hareketlerini, nakit girişleri ve nakit çıkışları halinde ayrıntılı olarak zaman dilimleri itibariyle tahmin etmek ve her zaman dilimi sonundaki kasa ve bankalar mevcudunu belirleyerek nakit akışının planlanması ile mümkün olur.¹²

İşletmenin nakit yönetimi alanını ve yapısını etkileyen birkaç ana faktör aşağıda belirtilmiştir.

- İşletmenin büyüklüğü,
- İşletme organizasyonunun merkezleşip, merkezleşmediği,
- İşletme çalışmalarının genel yapısı,
- Muhasebe ve denetim fonksiyonunun yapısı.¹³

2.3. İşletmelerde Nakit Yönetiminin İşleyişi

Nakit yönetimi kavramı, işletmeler tarafından atıl kalan fonların en iyi şekilde değerlendirilmesi, işletme faiz gelirlerinin ve kullanılmaya hazır olarak tutulan nakit mevcudunun en üst düzeye ulaşması için, işletmenin para yönetimini kapsamı biçiminde açıklanabilir.

İşletmelerde nakit yönetimi, en basit anlamıyla, nakit giriş ve çıkışlarını tahmin etmek, bulundurulması gereken nakit mevcudunu belirlemek, işletmelerdeki nakit girişlerini hızlandırmak, nakit çıkışlarının kontrol altında tutmak ve işletmelerdeki para mevcudunun en iyi bir şekilde değerlendirilmesi şeklinde de açıklanabilir.¹⁴

10 AKSOY, Ahmet: **İşletme Sermayesi ve Yönetimi**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1993, s.197.

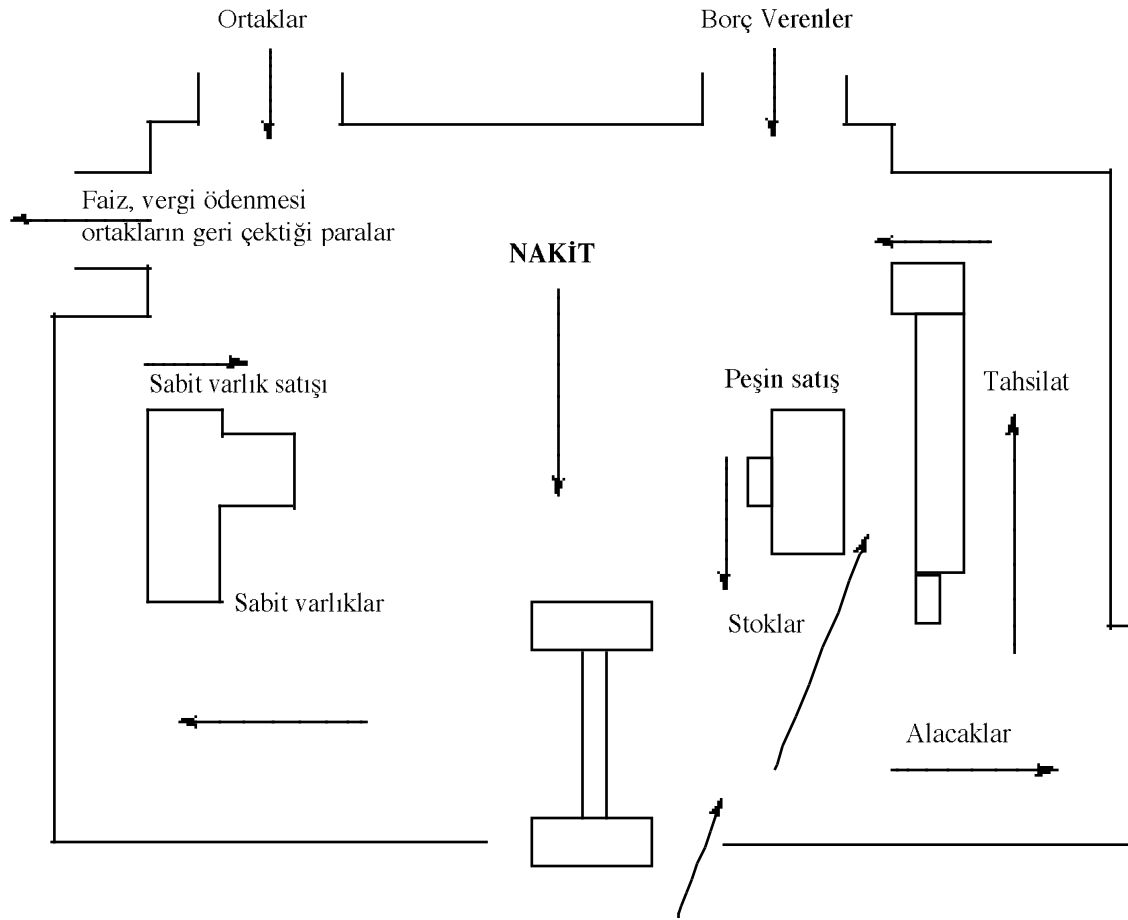
11 BÜKER, Semih, AŞIKOĞLU, Rıza: **Finansal Yönetim**, A.Ü. Yay., Eskişehir, 1993, s.96.

12 AKSOY, Ahmet, a.g.e., s.200.

13 KALBERG, G. Jarl and PARKINSON, Kenneth: **Current Asset Management Cash**, Credit on Inventory, A.Wiley-Interscience Publications, New York, 1984, s.12.

14 BÜKER, Semih, AŞIKOĞLU, Rıza, a.g.e., s.108.

Bir işletmede Nakdin akışı şu şekilde gösterilebilir.¹⁵

İşletmelerde nakit mevcudunun oluşturulmasındaki amaç; bir üretim veya hizmetin oluşmasını sağlayan unsurları bir araya getirmektir. Bir başka deyişle, bu değerleri satın almaktır. Sağlanan bu öğeler tamamlanmamış ürünlere yada hizmete dönüşerek peşin satışları ve kredili satışları yaratır. Satışların tahsil edilerek nakde dönüşmesi ise, sonuçta sermayeyi artırıcı bir nitelik taşır¹⁶

Bir firmanın bulunduracağı nakit miktarı çok çeşitli faktörlerin etkisi altındadır. İşletme sermayesi ihtiyacını etkileyen işletme içi ve işletme dışındaki faktörler bulundurulacak nakit tutarını belirler¹⁷

Nakit miktarının çok olmasının sağlayacağı faydalar ile fazla, nakit bulundurmanın işletmeye etkileri aşağıda belirtilmiştir.¹⁸

Nakit bulundurmanın yararları:

- Günlük faaliyetlerin gerektirdiği ödemeleri eksiksiz şekilde karşılamak,
- Beklenen ödemeleri zamanında yapmak (süresi geçen borçların, vergi taksitlerinin, nakden dağıtımına karar verilen kâr paylarının ödenmesi gibi),
- Olağanüstü nakit ödemelerini yapabilmek (zarar-ziyan tazminat ödemeleri gibi),

15 AKSOY, Ahmet, a.g.e., s.196.

16 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.94.

17 AKSOY, Ahmet, a.g.e., s.198.

18 AKSOY, Ahmet, a.g.e., s.199.

- Alışlarda nakit iskontosundan yararlanmak,
- Bankalarla iyi ilişkiler kurmak, devam ettirmek, gerektiği zaman bankalardan ve diğer sınav kurumlarından kolaylıkla kredi temin etmek,
- Ortaya çıkacak kârlı iş imkanlarını, yatırım fırsatlarının değerlendirmektir

Nakit yetersizliğinin firma açısından olumsuz etkileri ise,

- Kredi sağlama imkanları zorlaşabilir, firma tüm ödemelerini peşin yapmak zorunda kalabilir,
- Kredi verenler firmanın ödeme güçlüklerini dikkate alarak, artan riskleri karşılamak için faiz oranının veya kredili satışlarda malın satış fiyatını arttırabilir
- Satıcılar kedili mal vermeyi genişletebilir,
- Hammadde, malzeme alışındaki düzen bozulabilir, nakit sıkıntısı içinde bulunan firmalar satıcılar tarafından ikinci sınıf müşteri muamelesine tabi tutulabilir,
- Para ve sermaye piyasalarında elverişle şartlarla kaynak sağlama imkansız hale gelebilir,
- Süresi gelen borçların zamanında ödenmesiyle uğranılan kayıplar (protesto edilme, temettü faiz ödeme) artabilir,
- Alışlarda nakit iskontosundan yararlanma ortadan kalkabilir,
- Bazı hallerde alacaklıların, firmanın tavsiyesi için kanuni yollara başvurusu sonucu, firmanın varlığı tehlikeye düşebilir

İşletmelerde nakit yönetimi ile tespit edilmeye çalışılan en iyimser nakit miktarı, nakit girişlerini mümkün olduğu derecede hızlandırmak ve ödemeleri de mümkün olduğunca ge-

ciktirmek, mevcut olan nakitlerin en uygun yerlere aktarmakla belirlenecektir.¹⁹

3. NAKİT AKIŞ ANALİZİNİN NAKİT YÖNETİMİ ARACI OLARAK KULLANILMASI

3.1. Nakit Akışı Kavramı

Nakit akışı, işletmenin nakit girişleri ile nakit çıkışlarını belirtmek için kullanılmaktadır

Nakit akışı, nakit ve nakde eşdeğer varlıkların işletmeye giriş ve çıkışlarıdır.²⁰

Nakit akışı işletme çalışmalarını çok geniş bir biçimde etkilediği için bu varsayımların tespiti geniş çalışmaları gerektirmekte ve satış, tedarik, masraf, yatırım vb. konularda tahminlere gerekseme duyulmaktadır.²¹

İşletmelerde faaliyet sonucu yaratılan nakit tutarını, bir işletmenin geleceğinin sağlıklı bir şekilde öngörülmeceğini ortaya çıkarabilmektedir.²²

Nakit akışının amacı, işletmelerin finansman yapısının firmanın nakit durumu üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Genel olarak firmaların herhangi bir andaki mali yükümlülüklerini karşılayabilecek miktarda bir nakte sahip olması gerekir. O nedenle bir firmanın yılın belli anda nakit durumunda bir açık yada eksi olup olmayacağını bilmesi önem taşır.²³

Faaliyet sonucu yaratılan nakit analizinin geçerliliği bir işletmenin finansal açıdan sağlık derecesini belirlemede bir ölçü olarak kullanılması konusunda görüş ayrılıkları olmakla beraber; bir işletmenin kredi değerliliği borç ödeme güntü belirlenirken faaliyet sonucu yarattığı nakit tutarı, yaratılan naktin kısa süreli ve toplam borçlara oranı, birer göstege olarak kullanılabilir.²⁴

19 PRINGLE, J. John and HARRIS, S. Robert: *Essentials off Managerial Finance*, Illionis, 1984, s. 679.

20 Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, a. g. e., s. 40.

21 GÜVEMLİ, Oktay, a. g. e., s. 241.

22 CASEY, Cornelius and BARTEZAK, J. Norman "Cash Flow: It is not the Bottomline", *Harward Business Review*, July-August 1984, s. 69.

23 EDWIN, T. Grego Jr, PETER, D. Schiffrin, GUNN, Ronald A., and KAUSS, James C., *İş Planlaması* (Çev. Vedat Ünver), Rota Yayın-Basım, İstanbul, 1993, s. 177.

24 AKGÜÇ, Öztin, a. g. e., s. 170.

Nakit akışı işletmenin vadesi gelen yükümlülüklerini karşılama ve güçlükleri ortadan kaldıran bir araç olarak görülebilir. Nakit akışı, likidite yeteneğinin yanı sıra büyüme ve gelişme olanağına ilişkin bilgi vermektedir. Bu açıdan öncelikle kredi kurumları bu analize son zamanlarda ilgi duymaktadırlar. Nakit akışı aynı zamanda işletmenin kârlılığı ve başarısı hakkında da bilgi vermektedir.²⁵

İşletmelerde nakit akışı planlaması;

- Çalışmaların ödeme sıklığı ile karşılama maksadının sürdürülmesi ve büyümesinin sağlanması,
- Borç almanın kolaylaştırılması,
- Nakit giriş ve çıkışlarının kontrolü ve finans maliyetinin düşürülmesi,
- Nakit fazlalığının en uygun biçimde kullanılması,
- İşletme çalışmalarının nakit akışı arasında uyumun sağlanması gibi faydalar sağlar.²⁶

3.2. Nakit Akışının Hesaplanması

İşletme faaliyetleri ile ilgili nakit akışı, bir dönem içerisinde işletmeye giren net nakit girişleri olarak açıklanabilir. Net nakit girişleri ise; işletmenin üretim ve satış etkilerinden doğan nakit girişlerinin nakit çıkışlarını aşan kısmıdır. Nakit akışının elde edilmesinde hareket noktası olarak endirekt yöntemde dönem kârı esas alınır. Dönem kârına nakit çıkışı yaratmayan giderler eklenip, nakit giriş yaratmayan gelirler çıkarılırsa "nakit akışı" elde edilmiş olur.

Bilanço kârı,

(+) Nakit çıkışı yaratmayan giderler örnek olarak ayrılan karşılıklar verilebilir

(-) Nakit girişi yaratmayan gelirler.

(+) Amortismanlar

(-) Uzun vadeli ayrılan karşılıklardaki artışlar.

(+) Emeklilik karşılıklarındaki net artışlar.

(+) Olağandışı ve dönemle ilgili bulunmayan giderler.

(-) Olağandışı ve dönemle ilgili bulunmayan gelirler.

= Nakit Akışı.

Nakit akışları işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanabilir. İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, işletmenin yatırım ve finansman faaliyetleri dışında gelir yaratan, esas faaliyeti ve diğer faaliyetlerden oluşur. Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, Mali Duran Varlıklar, Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Özel Tükenebilir Varlıklar ve Diğer Duran Varlıkların elde edilmesi ve elden çıkarılmasına ilişkin faaliyetleri kapsar. Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları ise; öz kaynaklar ile yabancı kaynakların oluşmasına ve bu kaynaklarda meydana gelen değişikliklere ilişkin faaliyetlerden oluşur.²⁷

İşletmeler, işletme faaliyetleri ile ilgili nakit akışlarını brüt (direkt) yöntemle raporlar. Direkt yöntemde brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışlarına ait ana gruplar aşağıdaki kaynaklardan elde edilir.²⁸

a) Temel finansal tablolardan,

b) Satışlar, satış maliyetleri ve diğer gelir tablosu kalemleri (finansal kurumlar için faiz ve benzeri gelirler ile, faiz ve benzeri giderler aşağıda belirtilen diğer hususlar göz önünde bulundurularak düzeltilir).

25 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.94.

26 GÜVEMLİ, Oktay, *İşletmelerde Nakit Akış Planlaması*, Çağlayan Kitabevi, İst., 1977, s.8

27 Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, a.g.e., s.41.

28 Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, a.g.e., s.45.

1. Dönem içinde stoklar ve ticari alacaklar ve borçlardaki değişiklikler,

2. Diğer nakit giriş ve çıkışı gerektirmeyen kalemler,

3. Nakit etkisi yatırım veya finansman nakit akışlarıyla ilgili olan diğer kalemler.

Aşağıda belirtilen işletme faaliyetleri "yatırım faaliyetleri" veya finansman faaliyetlerinden elde edilen nakit akışları ise net yönteme göre raporlanır

a. Müşteriler adına yapılan nakit girişleri ve nakit çıkışları.

b. Devir hızı yüksek, tutarları büyük ve vadeleri kısa olan kalemlere ilişkin nakit giriş ve çıkışları.

Sermaye Piyasasında ise; tasarruf sahiplerinin menkul kıymetlere yaptıkları yatırımlarda genellikle iki faktör etkili olmaktadır. Birincisi, paranın zaman değeri karşılığı bir getiri elde etme, ikincisi ise katlandıkları risk nedeniyle ek bir gelir elde etme istekleridir. Paranın zaman değerinin mevcudiyeti dolayısıyla, farklı zamanlara ait nakit giriş ve çıkışlarını karşılaştırabilmek veya bu nakit giriş ve çıkışlarıyla ilgili toplama-çıkarma işlemlerini gerçekleştirebilmek için, paranın zaman değerine ilişkin düzeltmelerin yapılması gerekir. Bu düzeltmeler, bileşik faiz formlerinden yararlanılarak yapılır. Paranın zaman değeri, diğer bir deyişle, işletmelerde kullanılacak iskonto oranı, kişiden kişiye, işletmeden işletmeye ve yapılacak yatırımın riskine göre değişebilmekle birlikte, işletmenin mantığını kavrayabilmek için bankaların yatırımlarına mevduata uyguladıkları faiz oranını esas almak yeterli olacaktır. Burada sistematik olmayan risk kaynaklarının göz önünde bulundurulması gerekir.²⁹

İşletme faaliyetleri ile ilgili nakit akışı tutarı hem işletmenin finansal durumunu yorumlamada, hem de başka işletme ile karşılaştırılmasında bir ölçü olarak kullanılmaktadır³⁰

Nakit akışının hesaplanmasında aşağıdaki formülden faydalanılır³¹

$$\text{Borçlanma Derecesi} = \frac{\text{İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Nakit Akışı} \times 100}{\text{Yabancı Kaynaklar - Likit Varlıklar}}$$

$$\text{Nakit Akış Oranı} = \frac{\text{İşletme Faaliyetlerinden Elde Edilen Net Nakit Akışı} \times 100}{\text{Net Satışlar}}$$

Nakit akış oranı, işletmenin likidite varlığını derecelendirilmesinde de kullanılmaktadır. Örneğin bu oran karşımıza 0,2 olarak çıkarsa; bunun anlamı işletmenin cari faaliyetlerinden oluşan net nakit girişlerinin yalnızca borcun ödenmesi için kullanılırsa, borçlarını ödemesi için 1/0,2=5 döneme ihtiyacının olduğunu göstermektedir.

Aynı zamanda bir işletmenin yatırımının iyi yada kötü olduğuna karar vermede nakit akışı veriminden yararlanılır

$$\text{Nakit Akış Verimi} = \frac{\text{Pay Başına Nakit Akış}}{\text{Hisse Senedi Fiyatı}} = \frac{\text{Nakit Akışı} \times 100}{\text{Esas Sermaye}} \div \text{Hisse Senedi Fiyatı}$$

Finansal planlamanın etkinliğini belirlemek için plan aralığının sonunda net finansal akışların dikkate alınması gerekmektedir. İhtiyaç duyulan kaynakların ne miktarda işletmenin üretim süreci sonunda karşılandığını ortaya çıkarmak amacı ile yapılan incelemeye net nakit akışı denir. Net nakit akışı, başarılı sermaye bütçelemesi, işletmelerin kontrollü büyümesi, bilinçli kâr planı ve

29 BOLAK, Mehmet; **Sermaye Piyasası Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi**, Beta Yayınları, İstanbul, 1999, s.137.

30 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.95.

31 AKGÜN, Ali İhsan, a.g.e., s.96.

analizi ile başarılı bir planlamaya bağlı olarak işletmelerin likidite akışının değişkenliğini de belirler.

Nakit akım analizi, firmanın yaratacağı nakit olanaklarının kredinin geri ödenmesi için yeterli olup olmadığı konusuna ışık tutacağı gibi, verilecek kredinin vadesinin, firmanın ilave fon gereksinimine uygun olarak saptanmasını da sağlar. Firmanın nakit akışının ölçülmesinde başlıca iki yöntem kullanılabilir. Bunlardan ilki, nakit tahsilat ve ödemelerin ayrıntılı tahmini (nakit bütçesi), diğeri de düzeltilmiş net gelir yöntemi veya başka bir deyişle gelir tablosunun nakit akışı esasına göre düzenlenmesidir. Firmanın nakit akışı, nakit bütçesinin hazırlanması ile de dolaysız şekilde ölçülebilir. Nakit bütçesi, belirli bir dönem için firmanın nakit girişi ve çıkışları ile ilgili tahminleri ayrıntılı bir şekilde göstermek suretiyle firmanın ilave nakit gereksiniminin veya nakit fazlası tutarını, bunların devam sureti ile birlikte ortaya koyar.³²

3.3. Nakit Akış Analizinin Oran Analizinde Kullanılması

Konuya girmeden önce oranlar hakkında kısa bilgi vermek faydalı olacaktır

İngilizce'de Ratio (Reşyo) olarak ifade edilen oran, matematik anlamı ile bir rakamın diğer bir rakama bölümüdür. Bu bölüm ya bir kesir şeklinde ($\frac{a}{b}$), yada bir yüzde şeklinde (%25) ifade edilebilir. Mali analiz tekniği olarak oranlar, bilanço ve gelir tablolarında yer alan kalemler arasındaki ilişkilerdir. Bu ilişki ya bilanço kalemleri arasında, yada gelir tablosu kalemleri arasında olabilir.³³

Oran, mali tablolarda yer alan çeşitli

kalem arasındaki basit matematiksel bir ilişkiyi gösterir.³⁴

Oran, iki kalem arasındaki ilişkinin basit matematik ifadesidir.³⁵

Oranlar çeşitli kıstaslara göre, farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Herkesçe kabul edilmiş genel bir tasnif şekli olmamakla beraber, oranların aşağıdaki şekilde ayrımı uygun görülmüştür.³⁶

- Likidite (akışıklık) durumunun analizinde kullanılan oranlar,
- Mali bünye (finansal yapı) ile ilgili oranlar, (İktisadi varlıkların devri hızları –Aktivite Oranları)
- Kârın ölçülmesinde ve analizinde kullanılan oranlardır.

Oranlar, çok değişik biçimde tasnif edilmelerine ve anlatılmalarına rağmen, biz esas olarak çalışmamızı ilgilendiren nakit akışının değerlendirilmesinde kullanılan oranları inceleyeceğiz.

Nakit akışının analizinde kullanılan oranlar şu şekilde sınıflandırılabilir³⁷

1. Faaliyet Sonucu Yaratılan Nakit Akışı/Uzun Vadeli Cari Borçlar ve Ödenecek Cari Borç Senetleri Oranı : Bu oran işletmeni cari borçlarını ödeme yeteneğini gösterir oran yükseldikçe, işletmenin likidite durumu daha iyi olmaktadır
2. Faaliyet Sonucu Yaratılan Nakit Akışı/Toplam Borçlar Oranı: İşletmelerde faaliyet sonucu yaratılan Nakit akışı/Toplam Borçlar Oranı; işletmenin yıllık nakit akışlarıyla top

32 AKGÜÇ,Öztin, **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi** (Genişletilmiş 5.Baskı), Avcıol Basım Yayım, İstanbul,1991,s.165.

33 ÇETİNER,Ertuğrul,a.g.e.,s.232.

34 CEYLAN, Ali;a.g.e.,s.37.

35 AKDOĞAN,Nalan ve TENKER,Nejat: **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**,Gazi Büro Kitabevi, Ankara,1998,s.598.

36 AKGÜÇ,Öztin,**Mali Tablolar Analizi**, Avcıol Matbaası,İstanbul,1987,s.324.

37 AKGÜN,Ali İhsan,a.g.e.,s.97.

lam borçlarını karşılama yeteneğidir Bu oranın yüksek olması işletmenin toplam borçlarını karşılama yeteneğinin iyileştiğini gösterir.

3. Hisse Senedi Başına Düşen Faaliyet Sonucu Nakit Akışı: Hisse senedi başına düşen faaliyet sonucu nakit akışı, hisse senedi başına düşen borçlanmanın nakit akışına etkisini gösterir. Bu oran, hisse senedi başına kazançlardan daha çok ödenen temettüleri ve sermaye harcamalarında işletmenin ödeme kabiliyetinin ne kadar olduğunu gösterir.
4. Faaliyet sonucu Nakit Akışı/Nakit Ödemeleri Oranı: Bu oran, işletmenin yıllık faaliyet sonucu nakit akışıyla nakit olarak ödeyeceği temettüleri karşılama yeteneğini göstermektedir. Bu oran yükseldikçe, işletmenin nakit temettüleri karşılama gücü o derecede artmaktadır.

4. SONUÇ

Nakit akış analizi nakit yönetiminin bir parçası olarak işletmelerin nakit giriş ve çıkışlarının kapsamını ve nakit akış ilişkilerinin sonuçlarını vererek, nakit yöneticilerine işletmenin nakit kaynaklarının değerlendirilmesinde ve alternatif yatırım alanlarının tespitinde yardımcı olur.

Nakit yönetiminde nakit akışını sağlıklı olarak incelenebilmesi için finansal bilgileri gerçekçi yansıtan finansal bilgi sistemine ihtiyaç vardır işletmeler iyi bir bilgisayar yazılım ve donanım desteğine sahipse nakit yöneticisi nakit akışında kullanacak olduğu verileri daha güvenilir ve sağlıklı elde edecek ve işletmeyle ilgili sağlıklı kararlar verebilecektir

Aynı zamanda nakit yöneticisi almış olduğu bu bilgilerden işletmeyle ilgili yapılması planlanan yatırımların tutarlarını ve yapılacağı dönemi, yatırımın fiziksel ve finansal olarak büyüklüğünün ne kadar olacağını da bu şekilde tahmin edebilir.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN, Nalan ve TENKER, Nejat: **Finansal Tablolar Analizi**, Gazi Ün. Yay. No:24, Ankara, 1983
- AKSOY, Ahmet: **İşletme Sermayesi ve Yönetimi**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1993.
- AKGÜÇ, Öztin: **Finansal Yönetim**, Can Matbaası, İstanbul, 1985.
- AKGÜÇ, Öztin: **Mali Tablolar Analizi**, Avcıol Matbaası, İstanbul, 1987.
- AKGÜÇ, Öztin: **Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi** (Genişletilmiş 5. Baskı), Avcıol Basım Yayım, İstanbul, 1991.
- AKGÜN, Ali İhsan "Nakit Yönetiminde Nakit Akış Analizi", **Ekonomi Başak**, Yıl:22, Sayı: 98, İstanbul, 1998.
- BOLAK, Mehmet: **Sermaye Piyasası Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi**, Beta Yayınları, İstanbul, 1999.
- BÜKER, Semih ve AŞIKOĞLU, Rıza: **Finansal Yönetim**, Anadolu Ün. Yay., Eskişehir, 1993.
- BRIGHAM, F. and WESTON, J. Fred **Managerial Finance**, Richard and Wiston Inc. New York, 1972.
- CASEY, Cornelius and BARTEZAK, J. Norman "Cash Flow: It is not the Bottomline", **Harward Business Review**, July-August 1984.
- CEYLAN, Ali: **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2001.
- ÇETİNER, Ertuğrul **Konaklama İşletmelerinde Yönetim Muhasebesi**, Tütübay Yay. Ankara, 1995.
- EDWIN, T. Grego Jr. PETER, D. Schiffrin, GUNN, Ronald A., and KAUSS, James C., **İş Planlaması** (Çev. Vedat Ünver), Rota Yayım- Basım, İstanbul, 1993.
- GÜVEMLİ, Oktay **Mali Tablolar Tahlili**, Formül Matbaası, İstanbul, 1979.
- GÜVEMLİ, Oktay **İşletmelerde Nakit Akış Planlaması**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1977.
- G. KALBERG, Jarl and PARKINSON, Kenneth: **Current Asset Management Cash**, Credit on Inventory, A. Wiley- Interscience Publications, New York, 1984.
- PRINGLE, J. John and HARRIS, S. Robert **Essentials of Managerial Finance**, Illinois, 1984.
- Türkiye Muhasebe Denetim Standartları, TÜRMOB Yay., No:32, Ankara, 1997.